

Natuur verslechtert vooral op papier

Op 20 december 2024 publiceerde het ministerie van LNVN haar 10e voortgangsrapportage over de staat van de natuur. Uit deze rapportage blijkt dat 13 (van de 52) habitattypen verslechteren. Verslechtering is in strijd met de Europese habitatrichtlijn. Wat is hier aan de hand?

Veel habitattypen zijn stikstofgevoelig. Denk aan: heide, schrale graslanden en verschillende typen bos. Met onder meer stringent stikstofbeleid wil de overheid deze habitattypen beschermen. De 10e voortgangsrapportage laat echter allern minst een goed beeld zien. Deze rapportage is opgesteld door de gezamenlijke provincies (IPO en BIJ12) en het ministerie van LNVN.

Bij 13 habitattypen is sprake van verslechtering. De samenstellers van de rapportage baseren zich op de 'trends staat van instandhouding', zoals gerapporteerd door de EU over de periode 2013-2018. Let wel, deze gegevens heeft Nederland zelf aangeleverd bij de EU.

Staf checkt bij de EU of er bij deze 13 habitattypen daadwerkelijk sprake is van verslechtering. En wat daarvan de oorzaak is. Dat leidt tot een ander beeld.

ORZAAK VERSLECHTERING

De Europese Commissie heeft een handleiding gemaakt voor de wijze waarop lidstaten moeten rapporteren over de natuurtrends (Article 17 biogeographical assessments – Methodology). Hierin staat dat lidstaten onderscheid moeten maken tussen de echte trend in het veld, en trends die op papier ontstaan door wijziging van de wijze van beoordelen. Dit worden 'artefacten' genoemd. (Een artefact is een onbedoeld resultaat, als gevolg van een bewerking of systeemverandering). Immers, wanneer er vanaf een bepaald moment strenger wordt geoordeeld, zullen er vanaf dan waarschijnlijk minder habitattypen aan de eisen voldoen.

Volgens de gegevens in de Europese natuurdatabank zijn er inderdaad 13 Nederlandse habitattypen verslechterd. Echter, 10 daarvan betreffen artefacten. Dit zijn dus geen verslechteringen in het veld, maar verslechter-

ringen op papier als gevolg van verandering in de wijze van beoordelen. Bij 3 habitattypen is er sprake van verslechteringen in het veld. Het gaat om meren met krabbescheer en fonteinkruiden, herstellende hoogvenen, overgangs- en trilvenen. Zie tabel.

DRIE HABITATTYPEN VERSLECHTERD

Is stikstof de boosdoener van de verslechtering? Europa vraagt lidstaten zo nauwkeurig mogelijk vast te stellen wat de oorzaak is van verslechtering. De meren met krabbescheer en fonteinkruiden (habitattypen 3150) zijn weinig tot niet stikstofgevoelig. Hier zijn de invasieve rivierkreeften de boosdoener. Deze voeden zich met de gewenste waterplanten, waardoor dit habitattypen in verschillende provincies afneemt.

De herstellende hoogvenen (habitattypen 7120) zijn zeer stikstofgevoelig. Vele restauratieprojecten hebben weliswaar geleid tot het activeren van

hoogvenen, echter de typische flora en fauna van hoogveen heeft hier niet van geprofiteerd. Typische vlindersoorten zoals veenbesblauwtje, veenbesparelmoervlinder en veenhooibeestje zijn sterk in aantallen achteruit gegaan. De hoofdoorzaak van de achteruitgang van de vlinders is niet vermeld in de EU-gegevens.

De achteruitgang wordt toegeschreven aan een combinatie van oorzaken, zoals waterkwaliteit en stikstof.

Ook de overgangs- en trilvenen (habitattype 7140) zijn zeer gevoelig voor stikstof. De verslechtering wordt toegeschreven aan stikstofdepositie, onttrekking van grondwater en overbegrazing door ganzen.

ARTEFACTEN NIET VERMELD

Het is opvallend dat IPO, BIJ12 en het Rijk zonder meer publiceren dat 13 habitattypen zijn verslechterd. Terwijl het in de meeste gevallen gaat om een artefact. Dit wordt niet vermeld, wel wordt de suggestie gewekt dat stikstof een reden van verslechtering is. In het rapport wordt voortdurend gerefereerd aan te hoge stikstofdeposities voor stikstofgevoelige habitats en soorten.

Staf legt deze kwestie voor aan LVVN-staatssecretaris Jean Rummenie: “Dat er ‘methodische artefacten’ zijn, komt doordat we de monitoring en methodes nog aan het ontwikkelen

De 13 habitattypen die zijn verslechterd volgens de 10e voortgangsrapportage natuur, met de reden van verslechtering.

Habitattypen (met EU-code) die zijn verslechterd	Echt verslechterd of artefact
Slik- en zandplaten (1130)	Artefact
Grote baaien (1160)	Artefact
Zeer zwak gebufferde vennen (3110)	Artefact
Meren met krabbescheer en fonteinkruiden (3150)	Echt verslechterd
Beken en rivieren met waterplanten (3260)	Artefact
Droge heiden (4030)	Artefact
Stroomdalgraslanden (6120)	Artefact
Heischrale graslanden (6230)	Artefact
Herstellende hoogvenen (7120)	Echt verslechterd
Overgangs- en trilvenen (7140)	Echt verslechterd
Kalktufbronnen (7220)	Artefact
Oude eikenbossen (9190)	Artefact
Droge hardhoutoibossen (91F0)	Artefact

zijn. Ook de Europese Commissie is nog bezig met het ontwikkelen van de ‘juiste vraag’ aan de lidstaten, zodat lidstaten onderling te vergelijken zijn.” Rummenie meldt dat het belangrijk is om te kijken naar de verklaringen voor de trends en dat deze worden opgenomen in de rapportage. “In 2025 verschijnt een nieuwe Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage aan de EU. Wij zetten ons ervoor in deze rapporta-

ge te verwerken in de 11e voortgangsrapportage Natuur, die eind 2025 verschijnt. Daarbij zullen we ook bezien of en zo ja hoe de toelichting op dit punt kan worden verbeterd.” ■

Twee habitattypen in het veld die wel zijn verslechterd: meren met krabbescheer en fonteinkruiden (foto pag. 5) en herstellende hoogvenen (foto pag. 4). Foto's: Staf

